

رویکردی تحلیلی در چیستی معنویت فضا و چگونگی کیفیت بخشی به فضاها ی عبادی (نمونه های موردی: مسجد مرکز اسلامی رم، کلیسای نور)

فرشته بصیری^{1*}، زهرا رضوانی مجید²

- 1- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان،
basiri.archi@gmail.com
2- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان،
rezvanz@yahoo.com

چکیده

معنویت عمده ترین نیروی مؤثر در شکل گیری مکان ها بوده است. از هرم های مزوپوتامیان (معماری آشور و بابل) گرفته تا کلیسای بزرگ اروپایی. همچنین شهرهایی که به عنوان مراکز مذهبی برای انجام آئین های مقدس مورد استفاده قرار می گیرند، از نمونه های بارز این تاثیرگذاری هستند. پرسش اصلی و هدف نهایی این پژوهش آن است که آیا می توان شاخص هایی را جهت کیفیت بخشی به فضاها ی عبادی مدرن مطرح کرد. در این مقاله که روش تحقیق آن از نوع توصیفی- تحلیلی و تطبیقی می باشد، ضمن تحلیل چیستی معنویت فضا و عناصر و شاخص های مهم در معنا بخشی به آن، به چگونگی کیفیت بخشی به فضاها ی معنوی مدرن بدون بهره گیری از تزئینات پرداخته شده، سپس با مروری بر نمونه های مورد مطالعه به بررسی نقش شاخص ها و عوامل مؤثر در پدید آوردن فضاها ی دینی مدرن اسلامی و غربی پرداخته و تفاوتها و تشابهات در این فضاها مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته شده است. این پژوهش در نهایت به این نتیجه می رسد که اصولاً خلط کردن دین با سنت یک خطای ادراکی می باشد، و فضای عبادی یک فضای سنتی نیست. درواقع برای ظهور و بروز معنویت در فضاها ی عبادی به طور حتم نیاز نیست که از تزئینات خیره کننده استفاده شود، و فقط توجه به کمیت فضا داشت بلکه می توان با کاهش ماده و افزایش فضا و توجه به کیفیت فضایی به معنویت فضایی مورد نظر دست یافت.

واژه های کلیدی: فضای دینی مدرن، فضای سنتی، معنویت، کیفیت فضایی

1- مقدمه

نظر انسان در هر زمینه ای جز معنویت، همواره معطوف به آینده بوده و هست. اما در مورد "علم معنویت" انسان متحصراً ناظر به گذشته است، چنان که گویی دیگر چیزی برای افزودن به گفته های پیشینیان باقی نمانده و امروزه کسی قادر نیست ضمن بهره گرفتن از منابع الهام گذشتگان، برای ارائه حقایق معنوی بصورت امروزی گامی بردارد و به حقایق تازه ای دست یابد. چنین بنظر میرسد که معنویت مقوله ایست دست نیافتنی که باید آن را زمره اسرار برشمرد [1].

به تحقیق انگیزه های ماورائی و دینی از جمله مهمترین عوامل ظهور آثار هنری در طول تاریخ اند. مصداق سخن این است که اکثر آثار هنری در اقوام و ملل باستان در معابد و مقابر یافت شده و می شود. این حقیقت ایست که هنر آینه تجلی احساسات دینی و بی شائبه انسانهایی است که در کوره راه زمان به دنبال گمشده خود بودند و هر کدام با زبانی از معشوق سخن گفته و به ستایش او برخاسته اند.